

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

სალომე ყვავაძე

შვედეთის საზოგადოებრივ-გეოგრაფიული დახასიათება

ნაშრომი შესრულებულია საზოგადოებრივი გეოგრაფიის ბაკალავრის აკადემიური
ხარისხის მოსაპოვებლად

ნაშრომის ხელმძღვანელი: გიორგი გოგსაძე

გეოგრაფიულ მეცნიერებათა კანდიდატი, პროფესორი, საზოგადოებრივი გეოგრაფიის
მიმართულების ხელმძღვანელი

თბილისი

2023

ანოტაცია

მოცემული საბაკალავრო ნაშრომი შეეხება შვედეთის საზოგადოებრივ-გეოგრაფიულ დახასიათებას. ნაშრომში თქვენ იხილავთ ინფორმაციას ქვეყნის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ დაყოფას, მოწყობის ტიპს, მის პოლიტიკურ მდგომარეობას, სოციალურ-ეკონომიკურ დონეს, სახელმწიფოს ბუნებრივ რესურსებსა და სხვა ქვეყნის მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ. აგრეთვე, ნახავთ სტატისტიკურ მონაცემებს მოსახლეობასთან მიმართებაში. კერძოდ კი, ყურადღებას გავამახვილებ მათ სქესობრივ-ასაკობრივ სტრუქტურას, ეთნო-ლინგვისტურ, რელიგიურ ჯგუფებსა და საქმიანობაზე. მიმოვიხილავთ, მეურნეობის სექტორულ ანალიზსა და სახელმწიფოს როლსა და როგორც გლობალურ სისტემებში. აღვნიშნავ იმ მნიშვნელოვან საკითხებს, რომელიც “შვედეთს” შვედეთად ქმნის და მსოფლიოში სხვადასხვა ადგილს უმკვიდრებს. მეტი თვალსაჩინოებისთვის მოცემული იქნება რუკები, დიაგრამები და ცხრილები, რაც უფრო გაამარტივებს ჩემ მიერ დაწერილი საკითხების აღქმას. ჩემ მიერ შესრულებული ნაშრომი ეყრდნობა საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ ჩატარებულ კვლევებსა და ამ კვლევების შედეგად მიღებულ სტატისტიკებს. სხვადასხვა მკვლევარის პუბლიკაციებს, მეცნიერულ კვლევებსა თუ წყაროებს და ა.შ.

სარჩევი

თავი 1. ქვეყნის ორგანიზაცია და მართვა.....	5
1.1 ქვეყნის ფორმირების ისტორია.....	5
1.2 ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ორგანიზაცია.....	7
1.3 სახელმწიფო მოწყობა.....	7
1.4 სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დონე.....	8
თავი 2. ქვეყნის ბუნებრივი რესურსების და პირობების სამეურნეო შეფასება.....	11
თავი 3. მოსახლეობა.....	13
3.1 მოსახლეობის რაოდენობის დინამიკა.....	13
3.2 მოსახლეობის სქესობრივ-ასაკობრივი სტრუქტურის მოკლე დახასიათება.....	17
3.3 მოსახლეობის ეთნო-ლინგვისტური და რელიგიური შემადგენლობა.....	19
3.4 ურბანიზაცია და დიდი ქალაქები.....	22
თავი 4. მეურნეობის ზოგადი მიმოხილვა.....	24
4.1 ეკონომიკის განვითარების მოკლე ისტორიული მიმოხილვა.....	24
4.2 მშპ-ის სტრუქტურა და ფორმირება.....	26
თავი 5. მეურნეობის სექტორული ანალიზი.....	27
5.1 პირველადი სექტორი.....	27
5.2 მეორადი სექტორი.....	29
5.3 მესამეული და მეოთხეული სექტორები.....	30
თავი 6. ქვეყნის ადგილი გლობალურ სისტემებში და სტრუქტურებში.....	33
6.1 ჰუმანური განვითარებისა და დემოკრატიის ინდექსი.....	33
6.2 მონაწილეობა გლობალურ და რეგიონალურ ორგანიზაციებში.....	35

შესავალი

შვედეთი ჩრდილოეთ ევროპაში, სკანდინავიის ნახევარკუნძულზე მდებარეობს. დასავლეთიდან და ჩრდილოეთიდან ნორვეგია ესაზღვრება, აღმოსავლეთიდან კი ფინეთი. სამხრეთ-დასავლეთიდან ერესუნის, სკაგერაკის და კატეგანის სრუტეები გამოჰყოფს დანიისგან. სამხრეთიდან და აღმოსავლეთიდან ბალტიის ზღვა აკრავს და ბოტნიის ყურე. ზღვით სამხრეთიდან ესაზღვრება გერმანია, დანია და პოლონეთი, აღმოსავლეთიდან კი ლატვია, ლიტვა, ესტონეთი და რუსეთი. შვედეთის შემადგენლობაში შედის კუნძულები ელანდი და გოტლანდი ბალტიის ზღვაში.

ფიგურა 1 შვედეთის რუკა
<https://www.guideoftheworld.com/map-of-sweden.html>

შვედეთის ფართობი 450 295 კმ² - ს მოიცავს და იგი სიდიდით მე-4 ქვეყანაა ევროპაში. სახმელეთო საზღვარი შეადგენს 410 335 კმ-ს, ხოლო სანაპირო საზღვარი 39 960 კმსიგრძისაა. (CIA, 2023)

რაც შეეხება შვედეთის კლიმატს, უმეტეს ნაწილში გარდა ჩრდილოეთისა ზომიერ კლიმატურ სარტყელშია მოქცეული და როგორც წესი ხასიათდება 4 სეზონით და მთელი წლის განმავლობაში ზომიერი ტემპერატურით, ხოლო შვედეთის ჩრდილოეთით კლიმატი სუბარქტიკულია. სწორედ ამიტომ, შვედების უმეტესობა, ცხოვრობს სამხრეთში, სადაც კლიმატი შედარებით უფრო რბილი და თბილია, ხოლო ჩრდილოეთის შიდა ტერიტორიები რჩება იშვიათად დასახლებული.

შვედეთის შემადგენლობაშია თითქმის 100 000 ტბა, რომელთაგანაც უდიდესი ვენერნია (5580კმ²) და სიდიდით მესამეა ევროპაში, ასევე გამოირჩევა ვეტერნი

(1910კმ²) და მელარენი (1140კმ²). ქვეყნის უმაღლესი მწვერვალი კი კებნეკაისეა, რომლის სიმაღლე 2 100 მ-ია. (CIA,2023)

თავი 1. ქვეყნის ორგანიზაცია და მართვა

1.1 ქვეყნის ფორმირების ისტორია

ძვ.წ 8000 წლიდან გამყინვარების პერიოდის შემდგომ ყინულის დნობის პროცესმა აღნიშნული ტერიტორია გახადა საცხოვრებლად ვარგისიანი, სადაც ადამიანების კვალი ჩნდება. ისინი იყვნენ პირველი შვედები, ქვის ხანის მონადირეები და მეთევზეები, რომლებიც ცხოვროვდნენ სკანდინავიის სამხრეთ სანაპიროზე. ძვ.წ 4000 წლის შემდეგ, შვედები იწყებენ მიწათმოქმედებას. ფერმერები იყენებდნენ ქვის იარაღს, ხოლო ძ.წ 2000 წლის შემდეგ ისწავლეს ბრინჯაოს გამოყენებაც. ბრინჯაოს ხანის ხელოსნები მალევე გახდნენ დახელოვნებულები ბრინჯაოს ნივთების დამზადებაში. ამ ხანაში გამოიყენებოდა შვედური ცხენები და ეტლები, როგორც ვარაუდობენ იმ დროისთვის ვაჭრობა მნიშვნელოვანი იყო. დაახლოებით ძვ.წ 500 შემდეგ რკინა შეიტანეს შვედეთში. რკინის ხანის შვედებს რომაელებთან ჰქონდათ კავშირი. მათ რომაელ ვაჭრებს მიყიდეს მონები, ქარვა და ბეწვი, სანაცვლოდ რომაელებმა შვედებს ხმეთაშუა ზღვის ფუფუნება გადასცეს.

შვედეთი უფრო დიდ მნიშვნელობას იძენს, როდესაც ნახევარკუნძულზე ჩნდებიან ვიკინგები მე-9 საუკუნეში, ჩრდ ევროპის დიდი ნაწილის დარბევის მიზნით. მომავალ საუკუნეებში კი შვედეთი ხდება ქრისტიანული სამეფო. გაერთიანებული შვედეთის პირველმა მეფემ სკოტკონუნგმა (ახ.წ 980-1022) აქტიურად დაიწყო შვედურ საზოგადოებაში ქრისტიანული სიმბოლიკების შემოტანა. (Sweden, 2024)

1397 –1523 წლებში შვედეთი გაერთიანდა დანიასთან, ნორვეგიასთან და ფინეთთან კალმარის კავშირში, რომელსაც დანიის დედოფალი მარგარეტი ხელმძღვანელობდა. საბოლოოდ შვედეთმა დატოვა კავშირი. დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ, შვედეთის მეფედ გუსტავ ერიქსონ ვაზა აირჩიეს. მისი მმართველობის პერიოდში განხორციელდა ეკლესიის ნაციონალიზაცია, მიწების კონფისკაცია და გატარდა პროტესტანტული რეფორმები. ერიქსონის დამსახურებით, მეფემ სრული ძალაუფლება მოიპოვა და მემკვიდრეობითი მონარქია დაამყარა.

მე-17 საუკუნეში შვედეთის სამეფომ მიაღწია სიძლიერის პიკს. ის აკონტროლებდა დანიის, ფინეთის, რუსეთის, ჩრდ. გერმანიის ტერიტორიებს, თუმცა მეზობლებთან გამუდმებული ომების ხარჯზე მე-19 საუკუნეში შვედეთის სამეფომ ზემოთ აღწერილ ტერიტორიებთან ერთად ფინეთიც დაკარგა და დღეს არსებული სახელმწიფო საზღვრის სახე მიიღო.

მე-18 საუკუნეში მეფე კარლ XII-ის გარდაცვალების შემდეგ შვედეთის პარლამენტმა მიიღო ახალი კონსტიტუცია, რომელმაც გააუქმა ქვეყანაში აბსოლუტური მონარქიული მმართველობის ფორმა და ძალაუფლება საკუთარ ხელში მოაქცია. მე-19 საუკუნეში ქვეყნის მოსახლეობის 90 პროცენტამდე ჯერ კიდევ სოფლის ფერმერებისგან იღებდა საარსებო წყაროს. ეს რეალობა მკვეთრად შეიცვალა მხოლოდ მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, როდესაც შვედეთი გახდა ერთ-ერთი წამყვანი ინდუსტრიული ძალა ევროპაში.

შვედეთი შეუერთდა ევროკავშირს 1995 წელს, მაგრამ არ შეუერთდა სავალუტო კავშირს და შესაბამისად, კვლავ იყენებს შვედურ კრონას ფულად და არა ევროს. ასევე 2022 წლის მაისში ნატოში გასაწევრიანებლად შვედეთმა ოფიციალურად განაცხადი შეიტანა. (Sweden H. o., 2024)

მონარქის უფლებამოსილებები შეზღუდულია კონსტიტუციით. მეფე კარლ XVI გუსტავი იყო მმართველი მონარქი. მონარქის როლი ძირითადად საზეიმოა და პოლიტიკურ ძალაუფლებას ახორციელებენ არჩეული წარმომადგენლები.

რიკსდაგი: რიკსდაგი არის შვედეთის ეროვნული პარლამენტი. ეს არის ერთპალატიანი საკანონმდებლო ორგანო, რომელშიც 349 წევრი ირჩევა პროპორციული წესით. რიკსდაგი პასუხისმგებელია კანონების მიღებაზე, ბიუჯეტის დამტკიცებაზე და მთავრობაზე ზედამხედველობაზე. (Areas, 2018)

შვედეთის მთავრობის მეთაური არის პრემიერ მინისტრი, რომელიც არის პოლიტიკური პარტიის ან კოალიციის ლიდერი რიკსდაგში უმრავლესობის მხარდაჭერით. პრემიერ-მინისტრი პასუხისმგებელია მთავრობის ფორმირებაზე, პოლიტიკის განსაზღვრაზე და ადმინისტრაციის ზედამხედველობაზე. მთავრობა შედგება სხვადასხვა სამინისტროებისგან, თითოეულს ხელმძღვანელობს მინისტრი. მინისტრებს ნიშნავს პრემიერ-მინისტრი და პასუხისმგებელი არიან პოლიტიკის კონკრეტულ სფეროებზე, როგორცაა ფინანსები, საგარეო საქმეთა, განათლება და ჯანდაცვა. შვედეთს არ აქვს ერთიანი, დაწერილი კონსტიტუცია, როგორც ზოგიერთ ქვეყანაში. სამაგიეროდ, მისი ფუნდამენტური კანონები, მათ შორის მმართველობის ინსტრუმენტი, მემკვიდრეობის აქტი, პრესის თავისუფლების აქტი და ფუნდამენტური კანონი გამოხატვის თავისუფლების შესახებ, ერთობლივად ემსახურება როგორც კონსტიტუციურ ჩარჩოს. (Areas, 2018)

1.4 სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დონე

შვედეთი მიჩნეულია სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების მაღალ დონეზე. შვედეთი ჩრდილოეთ ევროპაში ცნობილია თავისი ძლიერი ეკონომიკით, ცხოვრების მაღალი სტანდარტით და სოციალური კეთილდღეობის ყოვლისმომცველი

სისტემით. შვედეთს აქვს სტაბილური და აყვავებული ეკონომიკა. ქვეყანას აქვს მრავალფეროვანი ინდუსტრიული ბაზა, ძირითადი სექტორებით, მათ შორის წარმოება, მომსახურება და ტექნოლოგია. კომპანიებს, როგორცაა Volvo, Ericsson და IKEA, აქვთ გლობალური აღიარება. (economy, 2024)

სოციალური კეთილდღეობის სისტემა კარგად აქვს ჩამოყალიბებული და ვრცელი სოციალური კეთილდღეობის სისტემა, რომელიც მოქალაქეებს უზრუნველყოფს ჯანდაცვის, განათლებისა და უმუშევრობის შეღავათების ხელმისაწვდომობას. მთავრობა დიდ აქცენტს აკეთებს სოციალურ თანასწორობაზე და მიზნად ისახავს შემოსავლების უთანასწორობის შემცირებას.

შვედეთს აქვს მაღალგანვითარებული განათლების სისტემა, რომელიც ორიენტირებულია ხარისხზე და ინკლუზიურობაზე. ქვეყანა მუდმივად ახორციელებს ინვესტიციებს კვლევასა და განვითარებაში, ხელს უწყობს ინოვაციებისა და ტექნოლოგიურ წინსვლას.

ჯანდაცვის სისტემა ცნობილია ხელმისაწვდომობითა და ზრუნვის მაღალი სტანდარტით. საზოგადოებრივი ჯანდაცვა ფინანსდება გადასახადებით, რაც უზრუნველყოფს ყველა მოქალაქის თანაბარ ხელმისაწვდომობას სამედიცინო მომსახურებაზე. შვედეთი აღიარებულია კორუფციის დაბალი დონით. გამჭვირვალე და ანგარიშვალდებული მმართველობითი სტრუქტურა ხელს უწყობს ქვეყნის მთლიან განვითარებას.

ცხოვრების ხარისხით შვედეთი მუდმივად მაღალ ადგილს იკავებს გლობალურ ინდექსებში, რომლებიც აფასებენ ცხოვრების ხარისხს. ისეთი ფაქტორები, როგორცაა სუფთა გარემო, სამუშაო და ცხოვრების ბალანსი და ძლიერი სოციალური მხარდაჭერის სისტემა, ხელს უწყობს მისი მოქალაქეების კეთილდღეობას. (economy, 2024)

ექსპორტი	\$162,600,000,000 (USD)
ძირითადი ექსპორტი	მანქანები 35%, ავტომობილები, ქალაქის ნაწარმი, რბილობი და ხის, რკინისა და ფოლადის ნაწარმი, ქიმიკატები
საუკეთესო საექსპორტო პარტნიორები	აშშ 11.6%, გერმანია 10.1%, ნორვეგია 9%, დიდი ბრიტანეთი 8.2%, დანია 5.9%, ფინეთი 5.5%, ნიდერლანდები 5.3%, საფრანგეთი 5.1%, ბელგია 4.7%
იმპორტი	\$158,600,000,000 (USD)
ძირითადი იმპორტი	მანქანები, ნავთობი და ნავთობპროდუქტები, ქიმიკატები, საავტომობილო მანქანები, რკინა და ფოლადი; საკვები, ტანსაცმელი
საუკეთესო საიმპორტო პარტნიორები	გერმანია 18.5%, დანია 8.8%, დიდი ბრიტანეთი 8.6%, ნორვეგია 8.2%, ნიდერლანდები 6.7%, საფრანგეთი 5.4%, ფინეთი 5.2%, აშშ 5%.

თავი 2. ქვეყნის ბუნებრივი რესურსების და პირობების სამეურნეო შეფასება

შვედეთს აქვს ბუნებრივი რესურსების მრავალფეროვნება და ხელსაყრელი პირობები, რაც ხელს უწყობს მის ძლიერ და კარგად განვითარებულ ეკონომიკას. შვედეთი მდიდარია ტყეებით, რომელიც მოიცავს მისი მიწის ფართობის მნიშვნელოვან ნაწილს. ხის და ხის პროდუქტები ხელს უწყობს ქვეყნის ეკონომიკას, მხარს უჭერს ისეთ ინდუსტრიებს, როგორცაა ქაღალდი და რბილობი, ასევე ავეჯის წარმოება.

შვედეთს აქვს ასევე მნიშვნელოვანი მინერალური რესურსები, მათ შორის რკინის მადანი, სპილენძი, თუთია, ტყვია და ოქრო. სამთო სექტორი გადამწყვეტ როლს ასრულებს ეკონომიკაში და შვედეთი არის რკინის მადნის ერთ-ერთი წამყვანი მწარმოებელი ევროპაში.

ქვეყანას აქვს უამრავი წყლის რესურსი და ჰიდროენერგეტიკა, რომელსაც მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ქვეყნის ენერჯის წარმოებაში. ჰიდროელექტროსადგურები გამოიმუშავენ შვედეთის ელექტროენერჯის მნიშვნელოვან ნაწილს, რაც ხელს უწყობს მის სუფთა და განახლებადი ენერჯის მიქსს.

მიუხედავად ჩრდილოეთით მდებარეობისა და შედარებით ხანმოკლე მზარდი სეზონისა, შვედეთს აქვს ნაყოფიერი სასოფლო-სამეურნეო მიწა. სოფლის მეურნეობის სექტორი აწარმოებს სხვადასხვა კულტურებს, მათ შორის მარცვლეულს, კარტოფილს და ბოსტნეულს. შვედეთს ჰყავს მაღალგანათლებული სამუშაო ძალა და დიდი აქცენტი კეთდება კვლევასა და განვითარებაზე. ამან გამოიწვია ინოვაციები და ტექნოლოგიური წინსვლა, განსაკუთრებით ისეთ ინდუსტრიებში, როგორცაა საინფორმაციო ტექნოლოგიები, ტელეკომუნიკაციები და ბიოტექნოლოგია. გარდა ჰიდროენერგეტიკისა, შვედეთს აქვს ხელსაყრელი პირობები სხვა განახლებადი

ენერჯის წყაროების განვითარებისთვის. ქარის ენერჯია და ბიოენერჯია სულ უფრო მეტად გამოიყენება ქვეყნის ენერჯეტიკული საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად, რაც ხელს უწყობს მდგრადობის მიზნებს.

შვედეთი სარგებლობს გეოპოლიტიკური სტაბილურობით, რაც უზრუნველყოფს ხელსაყრელ გარემოს ეკონომიკური განვითარებისა და უცხოური ინვესტიციებისთვის. ეს სტაბილურობა, კარგად მოქმედ იურიდიულ სისტემასთან და გამჭვირვალე მმართველობასთან ერთად, ხელს უწყობს შვედეთის საერთო მიმზიდველობას ბიზნესისთვის. ასევე გამოირჩევა მძლავრი ინოვაციური ეკოსისტემით, რომელსაც დიდი ყურადღება ექცევა კვლევასა და განვითარებაზე. ამან გამოიწვია ტექნოლოგიებზე ორიენტირებული ინდუსტრიების, სტარტაპების ზრდა და ინოვაციების რეპუტაცია გლობალურ სცენაზე. შვედეთი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს განათლებას და ჰყავს კარგად განათლებული და კვალიფიციური სამუშაო ძალა. ეს ადამიანური კაპიტალი არის გადამწყვეტი აქტივი ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისთვის, ინოვაციებისა და პროდუქტიულობის ხელშეწყობისთვის.

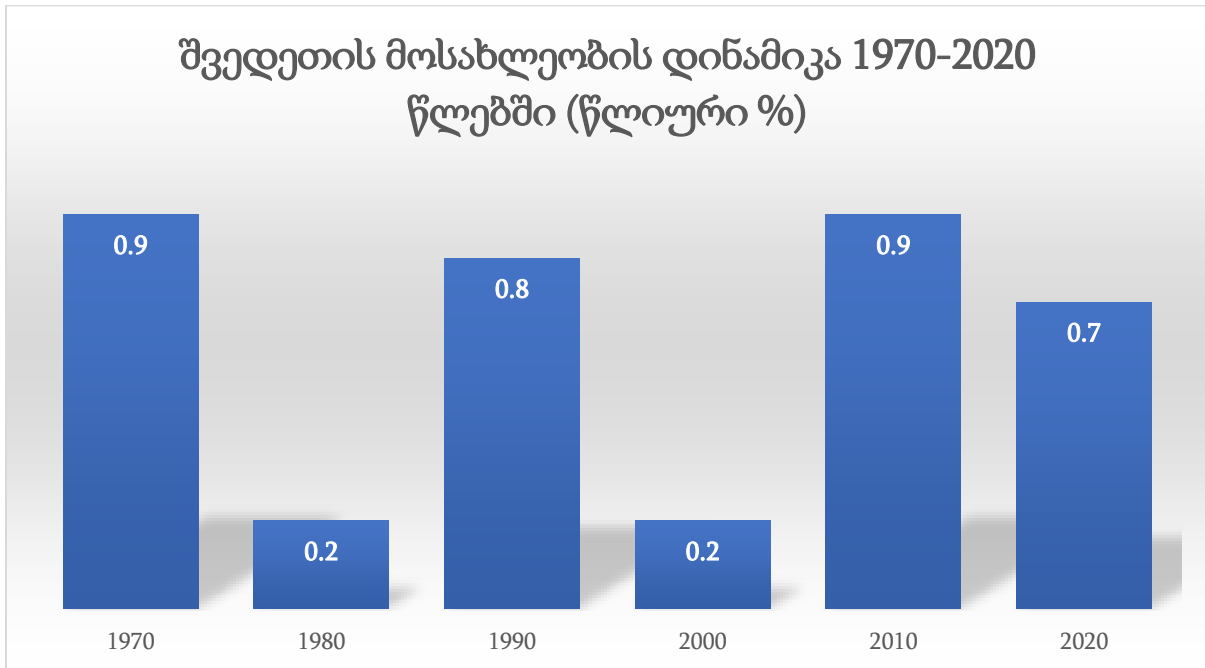
ხოლო რაც შეეხება გარემოს მდგრადობას, შვედეთი დიდ აქცენტს აკეთებს მასზე და მოქმედებს ეკოლოგიურად სუფთა პრაქტიკის ხელშემწყობი პოლიტიკა. ეს ვალდებულება ემთხვევა გლობალურ მცდელობებს კლიმატის ცვლილების წინააღმდეგ და აძლიერებს შვედეთის, როგორც პასუხისმგებელი და მდგრადი ერის რეპუტაციას. (Sweden T. m., 2019)

ნავთობის მოხმარება	316,000 (ბარელი/დღეში)
ნავთობის წარმოება	2,441 (ბარელი/დღეში)
ნავთობის იმპორტი	398,100 (ბარელი/დღეში)
ბუნებრივი აირის მოხმარება	1,530,000,000 (კვტ.სთ)
ბუნებრივი აირის იმპორტი	1,129,000,000 კუბური მეტრი

ელექტროენერჯის წარმოება	143,800,000,000 (კვტ.სთ)
ელექტროენერჯის მოხმარება	134,500,000,000 (კვტ.სთ)
ელექტროენერჯის ექსპორტი	14,710,000,000 (კვტ.სთ)
ელექტროენერჯის იმპორტი	12,750,000,000 (კვტ.სთ)

თავი 3. მოსახლეობა

3.1 მოსახლეობის რაოდენობის დინამიკა

ცხრილი 1 შვედეთის მოსახლეობის დინამიკა (1970-2020 წლებში)

https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.GROW?end=2022&locations=SE&name_desc=false&start=1970&type=shaded&view=chart

1970 წლისთვის შვედეთის მოსახლეობა 8,027,702 შეადგენდა, ხოლო საშუალო წლიური ზრდა ამ წლისთვის 0.9 % იყო. მომდევნო 10 წელში ის 0.2 % მდე დაიწია, რაც იმ დროინდელი ეკონომიკური კრიზისის შედეგი იყო. მომდევნო წლებში კვლავ ვამჩნევთ ზრდას, ხოლო 2020 წელს 0.7% - მდე აიწია. ამ დროისთვის კი მოსახლეობის რაოდენობა 10,368,969 შეადგენდა.

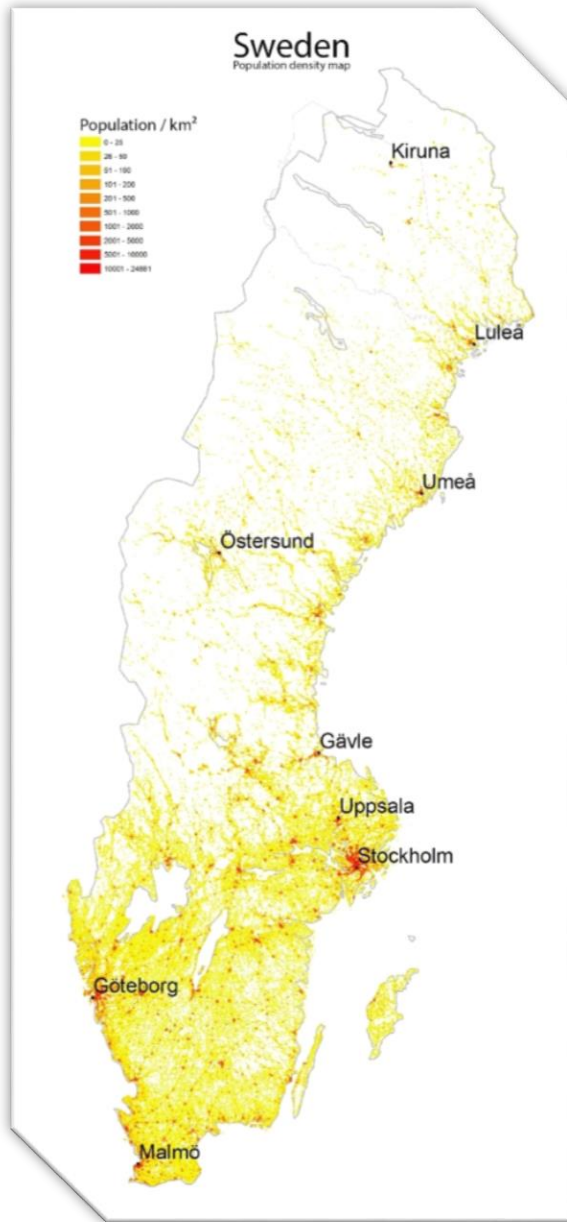
2023 წლის მონაცემებით შვედეთის მოსახლეობა შეფასებულია 10,612,086 კაცად წლის შუა რიცხვებში. აქედან მთლიანი მოსახლეობის 5 382 374 მამაკაცია, ხოლო 5 291 296 ქალი. საშუალო ასაკი 39,7 წელია. მოსახლეობის სიმჭიდროვე შვედეთში არის 20.08 კაცი კმ²-ზე. 2023 წელს შვედეთში ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის ამჟამინდელი მაჩვენებელი იყო 1.716 დაღუპული 1000 ცოცხალ დაბადებულზე, რაც 3.65%-ით შემცირდა 2022 წელთან შედარებით, ხოლო შობადობის მაჩვენებელი 2023 წელს იყო 11,733 დაბადებული 1000 ადამიანზე, რაც 0,26%-ით შემცირებულია 2022 წელთან შედარებით. შვედეთის მოსახლეობა შეადგენს მსოფლიო მოსახლეობის 0,13%-ს. აგრეთვე შვედეთი მოსახლეობის მიხედვით ქვეყნების (და დამოკიდებულების) სიაში 87-ე ადგილზეა. (population, 2023)

იმიგრანტების დანიშნულება ბევრისთვის იყო შვედეთი მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხიდან. იმიგრაციაზე გავლენას ახდენს ისეთი ფაქტორები, როგორცაა დასაქმების შესაძლებლობები, ოჯახის გაერთიანება და ჰუმანიტარული მიზეზები. შვედეთი მიესალმა ლტოლვილებს და თავშესაფრის მაძიებლებს, რაც ხელს უწყობს მისი მოსახლეობის მრავალფეროვნებას.

ის ასევე განიცდის ემიგრაციასაც. ზოგიერთი შვედი ირჩევს საზღვარგარეთ ცხოვრებას და მუშაობას სხვადასხვა მიზეზის გამო, როგორცაა კარიერული შესაძლებლობები, განათლება ან პირადი პრეფერენციები. ამჟამად შვედები ძირითადად ემიგრაციაში არიან სკანდინავიურ მეზობელ ქვეყნებში (ნორვეგია,

დანია, ფინეთი), ინგლისურენოვან ქვეყნებში (აშშ, დიდი ბრიტანეთი, ავსტრალია, კანადა, ახალი ზელანდია), ესპანეთი, საფრანგეთი და გერმანია.

იმიგრანტები ძირითადად გადანაწილებულები არიან შვედეთის ისტორიულ სვეალანდისა და გეტლანდის რეგიონებში. შვედეთში მცხოვრები იმიგრანტების უმეტესობა მოდის ფინეთიდან, ერაყიდან, ყოფილი იუგოსლავიის ქვეყნებიდან, პოლონეთიდან, ირანიდან და სირიიდან. რაც შეეხება ზოგად სტატისტიკას, მისი მაჩვენებელი 2023 წელს იყო 2,929 - 1000 მოსახლეზე, რაც 6,99%-ით შემცირდა წინა წელთან შედარებით. (emigration-Sweden, 2021)

ფიგურა 3 შვედეთის მოსახლეობის სიმჭიდროვე (2023) <https://maps-sweden.com/maps-sweden-geography/sweden-population-density-map#&gid=1&pid=1>

შვედეთის ეკონომიკური თავისუფლების ქულა არის 77.5, რაც მის ეკონომიკას 2023 წლის ინდექსში მე-10 ადგილს იკავებს. მისი ქულა დაახლოებით იგივეა, რაც გასულ წელს. შვედეთი ევროპის რეგიონის 44 ქვეყანას შორის მე-7 ადგილზეა და მისი საერთო ქულა მსოფლიო და რეგიონის საშუალო მაჩვენებელს აღემატება.

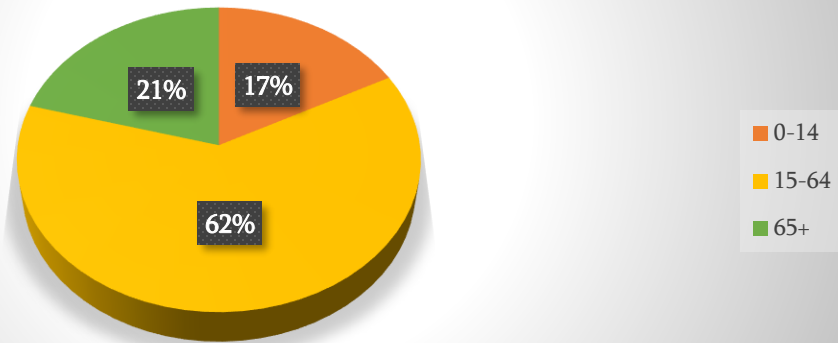
უმსხვილესი ინდუსტრია იყო ფინანსური და სადაზღვევო საქმიანობა, სადაც 2022 წელს 969 000 ადამიანი იყო დასაქმებული, რომელიც 69 000-ით გაიზარდა. მეორე უმსხვილესი ინდუსტრია იყო ადამიანის ჯანმრთელობა და სოციალური სამუშაოები, 758 000 დასაქმებული, ხოლო მესამე ადგილზე იყო განათლება 575 000 დასაქმებული. (freedom, 2023)

3.2 მოსახლეობის სქესობრივ-ასაკობრივი სტრუქტურის მოკლე დახასიათება

2023 წლის მონაცემებით, შვედეთის მთლიანი მოსახლეობის სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა არის 82.8 წელი, ქალებში 84,7-ია, ხოლო მამაკაცებში ცოტა დაბალი 81.1 წელი. ამ მონაცემებით შვედეთი მსოფლიოს რეიტინგში მე-18 ადგილს იკავებს. რაც შეეხება მოსახლეობის გადანაწილებას ცხრილის მიხედვით ესე ნაწილდება: 0-14 წელი: 17.26% (მამაკაცი 936274;ქალი 882347), 15-64 წელი: 62.05% (მამაკაცი 3,346,891; ქალი 3,190,608) 65 წელზე უფროსი ასაკის: 20.69% (მამაკაცი 1,021,707;ქალი 1,158,511). (demographics, 2023)

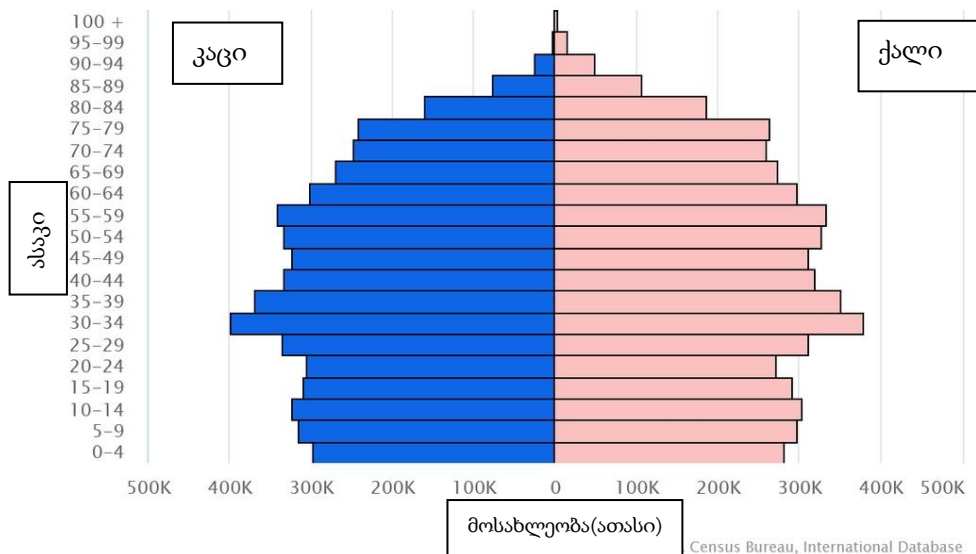
ზოგადად, ყოველწლიურად უფრო მეტი ბიჭი იბადება, ვიდრე გოგონები. აქედან გამომდინარე, უფრო მეტია მამაკაცების რაოდენობა ახალგაზრდა ასაკში. თუმცა, იმის გამო, რომ ქალები საშუალოდ უფრო მეტხანს ცხოვრობენ, ვიდრე მამაკაცი, უფრო მეტი ქალია, ვიდრე მამაკაცი ხანდაზმულ ასაკში. 1970 წელს ქალების რაოდენობამ გადააჭარბა 50 წლის და უფროსი ასაკის მამაკაცების რაოდენობას. მას შემდეგ სიცოცხლის ხანგრძლივობა უფრო მეტად გაიზარდა მამაკაცებში, ვიდრე ქალებში და 2022 წელს 67 წელზე მეტი ასაკის ქალი იყო, ვიდრე მამაკაცი. მოსალოდნელია, რომ სიცოცხლის ხანგრძლივობის ეს განვითარება გაგრძელდება და 2070 წელს მოსალოდნელია, რომ 77 წელზე მეტი ასაკის ქალი იქნება უფრო მეტი, ვიდრე მამაკაცი.

შვედეთის მოსახლეობის განაწილება ასაკობრივი ჯგუფებით

ფიგურა 4 შვედეთის მოსახლეობის განაწილება ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით (2023) <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/sweden/#people-and-society> (გამოყენებულია Excel)

შვედეთში დაბადებულთა სქესობრივი თანაფარდობა (2023 წლის მონაცემებით) არის 106 მამაკაცი ყოველ 100 ქალზე. მონაცემები იგივეა 14 წლამდე ასაკის ბავშვებისთვის, თუმცა 15-დან 64 წლამდე მამაკაცების წილი ყოველ 100 ქალზე 105-მდე მცირდება. რაც შეეხება 65 წელზე უფროსი ასაკის ადამიანებს, ყოველ 100 ქალზე 0,88 კაცი. მთლიანი მოსახლეობის პროპორციის მიხედვით, ყოველ 100 ქალზე კაცების რაოდენობა უდრის 101-ს. (pyramids, 2023)

ფიგურა 5 შვედეთის სექსობრივ-ასაკობრივი სტრუქტურა (2023) <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/sweden/#people-and-society>

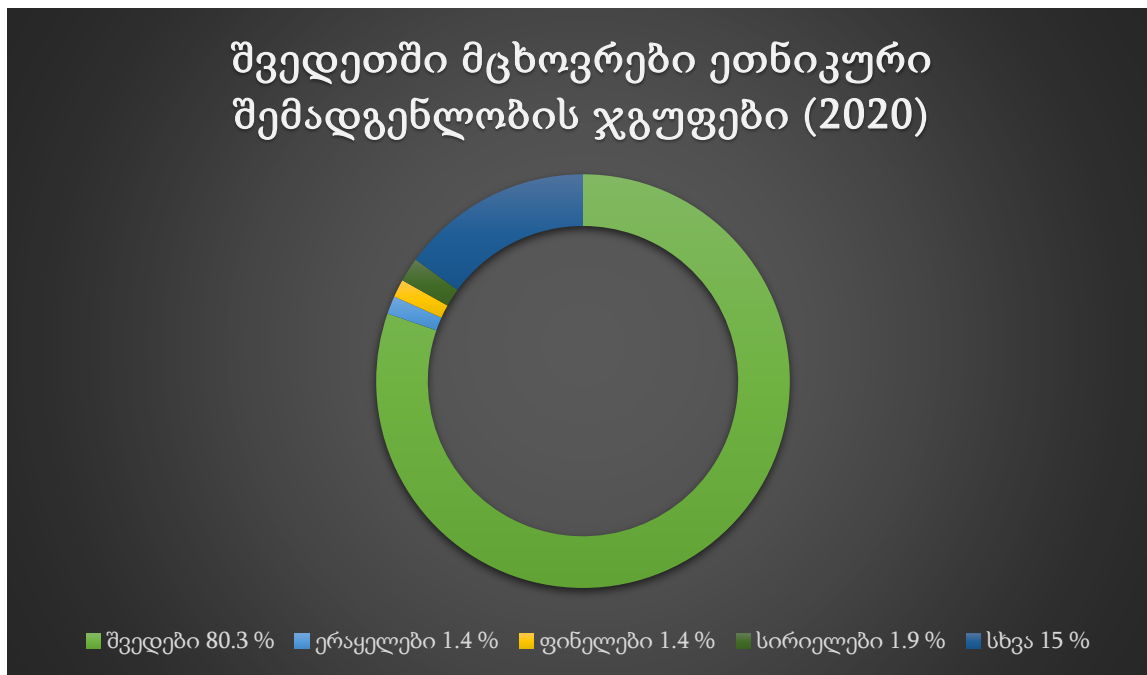
3.3 მოსახლეობის ეთნო-ლინგვისტური და რელიგიური შემადგენლობა

- ეთნიკური ჯგუფები

შვედეთის ეთნიკური მრავალფეროვნება თითქმის ერთგვაროვანია ეთნიკურობის მიხედვით დაფუძნებული ფრაქციონალიზაციის შკალის მიხედვით. ეთნიკური ფრაქციონალიზაცია (EF) ეხება განსხვავებული კულტურული ჯგუფების რაოდენობას, ზომებს, სოციალურ-ეკონომიკურ განაწილებას და გეოგრაფიულ მდებარეობას, როგორც წესი, სახელმწიფოში ან სხვაგვარად გამოკვეთილ ტერიტორიაზე. კონკრეტული კულტურული მახასიათებელი შეიძლება ეხებოდეს ენას, კანის ფერს, რელიგიას, ეთნიკურ კუთვნილებას, ადათ-წესებს და ტრადიციებს, ისტორიას ან სხვა განმასხვავებელ კრიტერიუმებს, ცალკე ან კომბინაციაში. ხშირად ეს თვისებები გამოიყენება სოციალური გარიყულობისა და ძალაუფლების მონოპოლიზებისთვის. შვედეთში ეთნიკური ფრაქციონალიზაციის ინდექსი 0,06-ია. ეს ნიშნავს, რომ შვედეთში მცხოვრები ხალხი ეთნიკური წარმომავლობის ვიწრო

ჯგუფიდან მოდის, ყველა მათგანი დაკავშირებულია ერთმანეთთან. ეთნიკური შვედები შეადგენენ შვედეთის მოსახლეობის დაახლოებით 80%-ს. შემდეგი უდიდესი ეთნიკური ჯგუფი ფინელებისგან შედგება. გარდა ამისა, უამრავი ადამიანია ბოსნიიდან და სხვა ქვეყნებიდან.

სამის ხალხი არის შვედეთის ძირძველი მოსახლეობა, რომელიც ძირითადად ცხოვრობს ქვეყნის ჩრდილოეთ რეგიონებში, მათ შორის ლაპლანდიის ნაწილებში. შვედეთში მხოლოდ 20 000 სამია და ბევრმა მათგანმა არც კი იცის თავისი წინაპრების ენა. მათ აქვთ საკუთარი ენა და აქვთ განსხვავებული კულტურული იდენტობა. (groups, 2023)

ფიგურა 6 შვედეთში მცხოვრები ეთნიკური შემადგენლობის ჯგუფები (2020) <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/sweden/#people-and-society> (გამოყენებულია Excel)

- რელიგიური ჯგუფები

შვედეთში უმრავლესობა საუბრობს შვედურ ენაზე. ფინურ ენას 2.4 % იყენებს, ხოლო სხვა მცირე ჯგუფები 1%-ს მიეკუთვნება. აღმსარებლობის მიხედვით, ქრისტიანობა შვედეთში შემოვიდა ჯერ კიდევ მე-9 საუკუნეში, ძირითადად ვაჭრობის გაფართოების შედეგად. ძველი ნორდიული რელიგიები ნელ-ნელა შეიცვალა. რამდენიმე საუკუნის შემდეგ ყველა მონარქი იყო ქრისტიანი და ქრისტიანობა გახდა დამკვიდრებული ოფიციალური რელიგია. ეკლესია ეკუთვნოდა საერთაშორისო კათოლიკურ ეკლესიას 1527 წლამდე, სანამ შვედეთის სახელმწიფო ეკლესია დაარსდა, როგორც პროტესტანტული ეკლესია ლუთერანულ პრინციპებზე დაყრდნობით.

1951 წელს მიღებულ იქნა კანონმდებლობა რელიგიური თავისუფლების შესახებ, რომელიც მოქალაქეებს უფლებას აძლევდა დაეტოვებინათ სახელმწიფო ეკლესია სხვა რელიგიურ თემში შესვლის გარეშე. ადრე ნებადართული იყო სახელმწიფო ეკლესიის დატოვება, მაგრამ მხოლოდ სხვა თემში ჩართვა. შვედეთის ეკლესიის როლი საზოგადოებაში მას შემდეგ შეიცვალა ხასიათი: მისი წევრების უმრავლესობას დღესდღეობით მცირე ან საერთოდ არ აქვს კავშირი საეკლესიო მსახურების რეგულარულ თაყვანისცემასთან. ადრე შვედეთში დაბადებული ყველა ბავშვი ავტომატურად ხდებოდა შვედეთის სახელმწიფო ეკლესიის წევრი, მაგრამ 1995 წლიდან მხოლოდ მონათლულები ხდებიან წევრები. 2000 წლის 1 იანვარს შვედეთის ეკლესია გამოეყო სახელმწიფოს და შვედეთში აღარ არის სახელმწიფო ეკლესია.

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში გაიზარდა რელიგიური მრავალფეროვნება. იმიგრაციის შედეგად გაფართოვდა რომის კათოლიკური ეკლესია, სხვადასხვა მართლმადიდებლური ეკლესიები, ისევე როგორც არაქრისტიანული რელიგიები, როგორცაა ისლამი და ბუდიზმი. ებრაული თემები შვედეთში მე-18 საუკუნის ბოლოდან არსებობდა. (Sweden R. o., 2020)

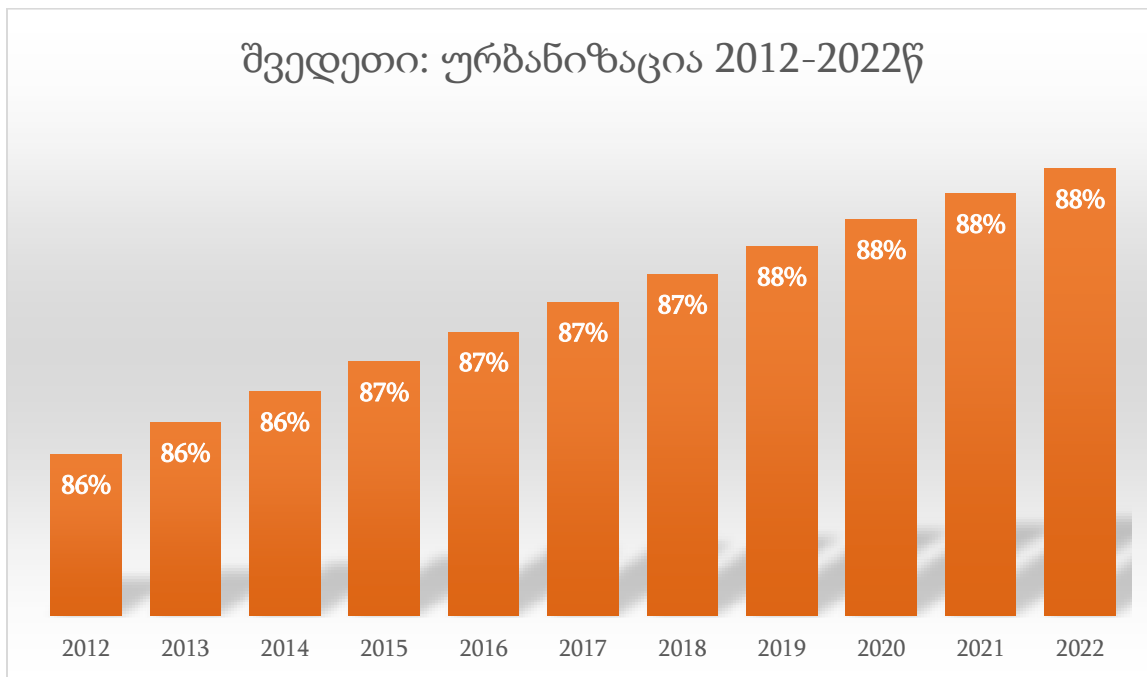
2016 წელს შვედეთის ყველაზე დიდი რელიგიური თემები იყო: 1.) შვედეთის ეკლესია 6.0 მილიონი წევრი; 2.) ისლამი 154 000 წევრი; 3.) მართლმადიდებელი ქრისტიანი 147 000 წევრი; 4.) რომის კათოლიკე 124 000 წევრი

3.4 ურბანიზაცია და დიდი ქალაქები

შვედეთი არის ქვეყანა, რომელსაც აქვს მზარდი მოსახლეობა, რომელიც სცდება 10 მილიონს. 2023 წლის მონაცემების მიხედვით, შვედეთის ურბანიზაციის დონე არის 88.49%. ხოლო ზრდის ტემპი 0.89%-ია. მსგავსი სურათი შვედეთის მეზობელ ქვეყნებშიც გვაქვს ნორვეგიასა და ფინეთში. 2023 წლისთვის ფინეთში ურბანიზაციის დონე არის 85.9%, ზრდის ტემპი კი 0.43%. ხოლო ნორვეგიაში ურბანული მაჩვენებელია 85% და შედარებით მაღალი ზრდის ტემპი 1,33%.

შვედეთის დიდი ქალაქებიდან პირველი უნდა გამოვყოთ სტოკჰოლმი, რომელსაც 1.2 მილიონზე მეტი მოსახლე ჰყავს. არის მთავარი ეკონომიკური და კულტურული ცენტრი. იგი მდებარეობს ქვეყნის აღმოსავლეთ სანაპიროზე და გავრცელებულია რამდენიმე კუნძულზე. იმისა, რომ ეს არის ერთადერთი შვედეთის ქალაქი, რომლის მოსახლეობამ მილიონს მიაღწია, დედაქალაქში არის 290 მუნიციპალიტეტი, რომლებსაც ასევე წვლილი შეაქვს ამ პოპულაციაში და ამ ქალაქებიდან ბევრი უახლოვდება საკუთარ ეტაპებს. გოტებორგი, მეორე ყველაზე დასახლებული ქალაქი, 500 000 მაცხოვრებელს აჭარბებს. მდებარეობს დასავლეთ სანაპიროზე. ეს არის მთავარი საპორტო ქალაქი და ინდუსტრიული ცენტრი, რომელიც ცნობილია თავისი საზღვაო ისტორიით, კულტურული ღონისძიებებით და საგანმანათლებლო დაწესებულებებით. ასევე არის სამი სხვა ქალაქი, რომლებსაც ყავთ მილიონზე ნაკლები მცხოვრები, მაგრამ 100000-ზე მეტი. დამატებით 128 ქალაქს 10000-ზე მეტი მოსახლე ჰყავს. დანარჩენ ქალაქებში უფრო მცირე მოსახლეობაა, ზოგიერთში ცხოვრობს 3000-ზე ნაკლები მოსახლე.

შვედეთის თითქმის მთელი მოსახლეობა ცხოვრობს ქალაქებში, 2015 წლის მონაცემებით, მხოლოდ 14% ცხოვრობს სოფლად. ქვეყანა განიცდიდა ურბანიზაციის მუდმივ ტენდენციას, ხალხი სოფლიდან ქალაქებში გადაადგილდება დასაქმებისა და განათლების შესაძლებლობების საძიებლად. ურბანული ცენტრები იზიდავს მრავალფეროვან მოსახლეობას, რაც ხელს უწყობს ამ ქალაქების კულტურულ სიმდიდრეს. (Sweden u. i., 2022)

ფიგურა 7 შვედეთის ურბანიზაცია 2012-2022წლებში <https://www.statista.com/statistics/455935/urbanization-in-sweden/> (გამოყენებულია Excel)

თავი 4. მეურნეობის ზოგადი მიმოხილვა

4.1 ეკონომიკის განვითარების მოკლე ისტორიული მიმოხილვა

შვედეთის ეკონომიკურმა განვითარებამ რამდენიმე ეტაპი გაიარა და ის ძირითადად აგრარული ეკონომიკიდან გადაკეთდა თანამედროვე, მაღალ ინდუსტრიულ და სერვისზე ორიენტირებულ ეკონომიკაში. შვედეთმა გაიარა რამდენიმე ძირითადი ისტორიული ეტაპი ეკონომიკური განვითარების ესენია:

აგრარული ეკონომიკა (XIX საუკუნემდე): მე-19 საუკუნემდე შვედეთის ეკონომიკა ძირითადად აგრარული იყო, სოფლის მეურნეობა და სატყეო მეურნეობა გადამწყვეტ როლს თამაშობდა. ქვეყანას ახასიათებდა ძირითადად სოფლის მოსახლეობა, რომელიც დაკავებული იყო მიწათმოქმედებითა და ტრადიციული ინდუსტრიებით.

ინდუსტრიალიზაცია (მე-19 საუკუნის ბოლოს - მე-20 საუკუნის დასაწყისი): მე-19 საუკუნის ბოლოს შვედეთში ინდუსტრიალიზაცია დაიწყო. ისეთი ინდუსტრიების გაფართოებამ, როგორცაა სამთო, ფოლადის წარმოება და სატყეო მეურნეობა, საფუძველი ჩაუყარა ეკონომიკურ ზრდას. ამ პერიოდში გამოირჩეოდნენ ისეთი კომპანიები, როგორცაა Boliden და Sandvik. (Industrial, 2023)

სოციალური რეფორმები და შრომის ბაზრის განვითარება (მე-20 საუკუნის დასაწყისიდან შუა რიცხვებამდე): მე-20 საუკუნის დასაწყისში შვედეთმა გაატარა მნიშვნელოვანი სოციალური რეფორმები. სოციალ-დემოკრატიული პარტია მოვიდა ხელისუფლებაში და შემოიტანა კეთილდღეობის სახელმწიფო მოდელი. ძირითადი რეფორმები მოიცავდა სოციალური უსაფრთხოების ყოვლისმომცველი ქსელის, საყოველთაო ჯანდაცვისა და შრომის ბაზრის რეგულაციების შექმნას.

მეორე მსოფლიო ომის შემდგომი რეკონსტრუქცია (1945-1960): მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ შვედეთმა განიცადა რეკონსტრუქციისა და ეკონომიკური ზრდის პერიოდი. ქვეყანამ ომის დროს ისარგებლა ნეიტრალიტეტით და განიცადა ეკონომიკური ბუმი. პოლიტიკა ორიენტირებული იყო კეთილდღეობის სახელმწიფოს გაფართოებაზე, განათლების მხარდაჭერასა და ინფრასტრუქტურაში ინვესტირებაზე. (Sweden p. w., 2019)

ექსპორტით განპირობებული ზრდა (1960-1970-იანი წლები): შვედეთმა აიტაცა ექსპორტის ხელმძღვანელობით ზრდის მოდელი, რომელიც ფოკუსირებულია საქონლისა და მომსახურების წარმოებასა და ექსპორტზე. შვედურმა კომპანიებმა, როგორცაა ვოლვო, ერიქსონი და IKEA, ამ პერიოდში საერთაშორისო აღიარება მოიპოვეს.

ფინანსური კრიზისი და რესტრუქტურირება (1990-იანი წლები): 1990-იანი წლების დასაწყისში შვედეთს სერიოზული ეკონომიკური ვარდნა მოუტანა. საბანკო და ფინანსურმა კრიზისმა რეცესია გამოიწვია. საპასუხოდ, მთავრობამ გაატარა ეკონომიკური რეფორმები, მათ შორის დერეგულაცია, გადასახადების შემცირება და საბიუჯეტო ზომები ეკონომიკის სტაბილიზაციის მიზნით.

საინფორმაციო ტექნოლოგიები და ინოვაციები (მე-20 საუკუნის ბოლოს - დღემდე): შვედეთი გახდა გლობალური ლიდერი საინფორმაციო ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების სფეროში. კომპანიებმა, როგორცაა Ericsson, მნიშვნელოვანი როლი ითამაშეს ტელეკომუნიკაციების განვითარებაში. ქვეყანამ ასევე დიდი ინვესტიცია ჩადო კვლევისა და განვითარებაში.

სერვისზე ორიენტირებული ეკონომიკა (21-ე საუკუნე): ბოლო წლებში შვედეთის ეკონომიკა უფრო სერვისზე ორიენტირებული სტრუქტურისკენ გადავიდა. მომსახურების სექტორი, მათ შორის ფინანსები, ტექნოლოგიები და ჯანდაცვა, სულ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება. კერძოდ, სტოკჰოლმი ჩამოყალიბდა მთავარ გლობალურ ტექნიკურ ცენტრად. (Science, 2016)

მდგრადი განვითარება და მწვანე ინიციატივები: შვედეთი მდგრადი განვითარების პიონერი იყო. ქვეყანამ გაატარა ეკოლოგიურად სუფთა პოლიტიკა, რომელიც ფოკუსირებულია განახლებად ენერჯიაზე, ნარჩენების მართვასა და გარემოს დაცვაზე. შვედეთის ეკონომიკური ისტორია გამოირჩევა ინდუსტრიალიზაციის, სოციალური რეფორმების და გლობალურ ეკონომიკურ ტენდენციებთან ადაპტაციის კომბინაციით. ქვეყნის ერთგულება ინოვაციების, სოციალური კეთილდღეობისა და მდგრადობისადმი აგრძელებს მის ეკონომიკურ განვითარებას 21-ე საუკუნეში.

4.2 მშპ-ის სტრუქტურა და ფორმირება

შვედეთი განვითარებულ ერად ითვლება. ერის განვითარების სტადიას განსაზღვრავს მრავალი ფაქტორი, მათ შორის ეკონომიკური კეთილდღეობა, სიცოცხლის ხანგრძლივობა, შემოსავლის თანასწორობა და ცხოვრების ხარისხი. როგორც განვითარებულ ქვეყანას, შვედეთს შეუძლია თავის მოქალაქეებს მიაწოდოს სოციალური სერვისები, როგორცაა საჯარო განათლება, ჯანდაცვა და სამართალდამცავი ორგანოები. განვითარებული ქვეყნების მოქალაქეები სარგებლობენ ცხოვრების მაღალი სტანდარტით და სიცოცხლის ხანგრძლივობით, ვიდრე განვითარებადი ქვეყნების მოქალაქეები. შვედეთს აქვს ადამიანის განვითარების ინდექსი (HDI) 0,898. რადგან ქვეყანას აქვს ძალიან მაღალი HDI ქულა, ეს მიუთითებს იმაზე, რომ თითქმის ყველა მოქალაქეს შეუძლია მიაღწიოს სასურველ ცხოვრებას სოციალური და ეკონომიკური მხარდაჭერის გამო. დაბალი ცხოვრების დონის მქონე მოქალაქეები იღებენ დახმარებას და მხარდაჭერას და აქვთ შესაძლებლობა წინ წავიდნენ საზოგადოებაში. (Index, 2021)

2000-2020 წლებში შვედეთის ეკონომიკური სტრუქტურა

წლები	მშპ მიმდინარე \$ (მილიარდი)	მშპ ერთ სულ მოსახლეზე მუდმივ ფასებში \$	მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდა (რეალური)	ინფლაციის მაჩვენებელი %	უმუშევრობა %	სახლმწიფო ვალი (მშპ-ის %)
2000	262.8	29.589	4.8	1.3	6.3	50.2
2005	392.2	43.349	2.9	0.8	7.8	48.8
2010	495.8	52.658	6.0	1.9	8.8	38.1
2015	505.1	51.274	4.5	0.7	7.6	43.7
2020	547.1	52.706	-2.2	0.7	8.5	39.2

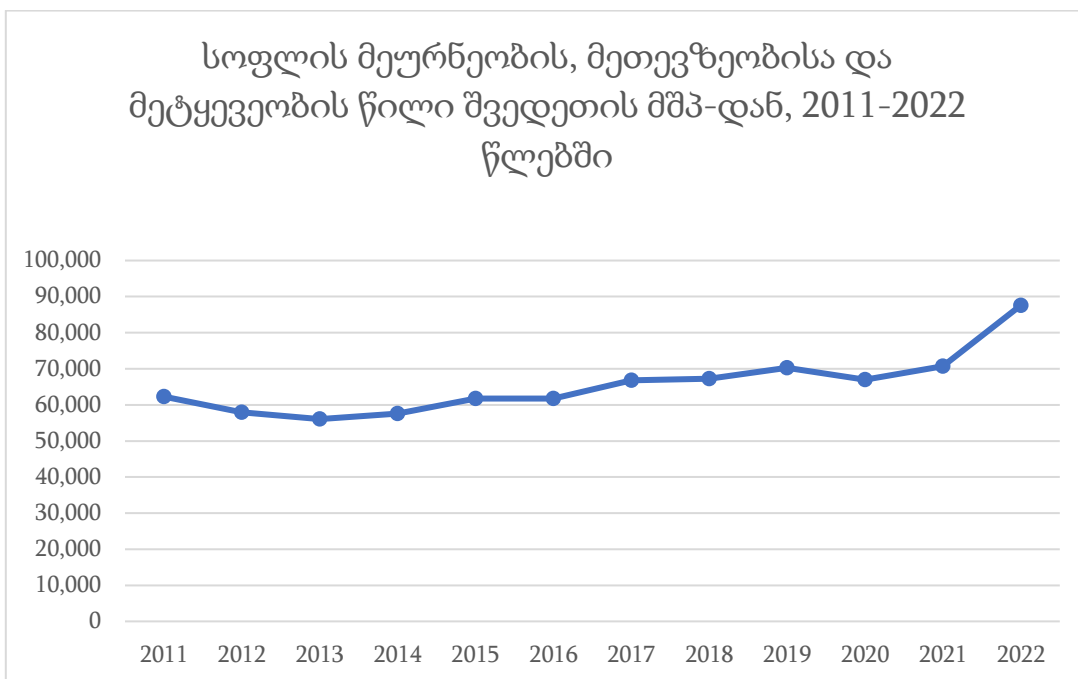
წყარო ..world bank” <https://www.worldbank.org> (გამოყენებულია Excel)

თავი 5. მეურნეობის სექტორული ანალიზი

5.1 პირველადი სექტორი

სოფლის მეურნეობის სექტორი შვედეთში მუშაობს სკანდინავიურ კლიმატში, შეზღუდული რაოდენობის კულტურებით, მეცხოველეობით, მეტყევეობითა და რძის პროდუქტების დიდი სექტორით. მნიშვნელოვანი განსხვავებებია წარმოების პირობებსა და წარმოების ტიპებში სამხრეთ და ჩრდილოეთ შვედეთს შორის. პირველადი სექტორი შეადგენს შვედეთის მთლიანი შიდა პროდუქტის 1%-ზე ნაკლებს. შვედეთის კულტურების წარმოებაში დომინირებს მარცვლეული, ძირითადად ქერი, შვრია და ხორბალი, ზეთის თესლი, კარტოფილი და სხვადასხვა ბოსტნეული, ასევე ბალახეულიც. მეცხოველეობა მოიცავს პირუტყვს, ღორს,

ცხვარს და ფრინველს. სახნავი მიწების დაახლოებით 40 პროცენტი ითესება მარცვლეულზე. მოსავლიანობა მნიშვნელოვნად განსხვავდება სხვადასხვა ზონაში. მოსავლიანობა ყველაზე დიდია სამხრეთით დაბლობ რაიონებში, ხოლო ჩრდილოეთის მინდვრები ჰექტარზე ყველაზე ნაკლებ მოსავალს იძლევა. რძის მეურნეობა ეკონომიკური თვალსაზრისით ყველაზე დიდი სექტორია და პასუხისმგებელია შვედეთის სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ღირებულების 20 პროცენტზე. რაც შეეხება სატყეო მეურნეობას, შვედეთის პირველადი სექტორის მნიშვნელოვანი კომპონენტია. ქვეყანას აქვს ვრცელი ტყეები და სატყეო ინდუსტრია ხელს უწყობს, როგორც ეკონომიკას, ასევე რესურსების მდგრად მართვას. ხე-ტყის წარმოება და ხის დამუშავება მნიშვნელოვანი საქმიანობაა. მეთევზეობის სექტორი შედარებით მცირე ეკონომიკურ როლს ასრულებს შვედეთში. მიუხედავად იმისა, რომ აქვაკულტურის, გადამამუშავებელი და თევზის მოსავლის ქვესექტორების წვლილი შვედეთის მთლიან შიდა პროდუქტში უმნიშვნელოა, სექტორის მნიშვნელობა ზოგიერთი ადგილობრივი, სანაპირო ეკონომიკისთვის მაღალია. (Sweden A. c., 2018)

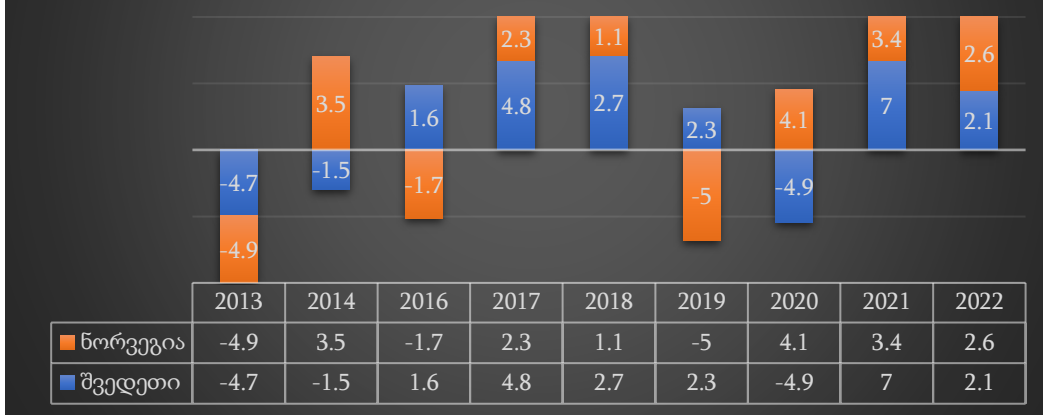

წყარო ..world bank” <https://www.worldbank.org> (გამოყენებულია Excel)

5.2 მეორადი სექტორი

შვედეთს აქვს მინერალების მდიდარი საბადო და ჩართულია სამთო საქმიანობაში. მოიპოვება რკინის მადანი, სპილენძი, თუთია და სხვა წიაღისეული, რაც ხელს უწყობს ქვეყნის სამრეწველო პროდუქციას. აქცენტი გადავიდა ნედლეულისა და ნახევრად დამუშავებული პროდუქტების ექსპორტიდან (რბილობი, ფოლადი, დახრილი ხე) მზა პროდუქტებზე, სადაც დომინირებს საინჟინრო პროდუქტები (მანქანები, სატელეკომუნიკაციო მოწყობილობა, ჰიდროელექტროსადგურის აღჭურვილობა) და სულ უფრო მაღალი ტექნოლოგიები, ქიმიური და ბიოტექნოლოგია. ფარმაცევტული და ბიოტექნოლოგიური მრეწველობა მნიშვნელოვანი კონტრიბუტორია შვედეთის ინდუსტრიულ სექტორში. ქვეყანაში მოქმედებს რამდენიმე ფარმაცევტული კომპანია, როგორცაა AstraZeneca და Swedish Orphan Biovitrum (Sobi). შვედეთს აქვს კარგად ჩამოყალიბებული ფოლადის და ლითონის წარმოების ინდუსტრია. კომპანიები, როგორცაა SSAB, მთავარი მოთამაშეები არიან ფოლადის გლობალურ ბაზარზე. ქვეყანა ცნობილია მაღალი ხარისხის ფოლადის პროდუქტების მწარმოებელი. ქვეყანას აქვს კარგად განვითარებული სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა და სამშენებლო პროექტები ფოკუსირებულია სატრანსპორტო ქსელების გაძლიერებაზე და გაფართოებაზე. ეს მოიცავს გზების მშენებლობას, ხიდებს, გვირაბებს და საზოგადოებრივი ტრანსპორტის სისტემებს. სამშენებლო ინდუსტრია შვედეთში დიდ აქცენტს აკეთებს მდგრადობასა და მწვანე შენობის პრაქტიკაზე. ბევრი პროექტი იცავს გარემოსდაცვით სტანდარტებს, აერთიანებს ენერგოეფექტურ ტექნოლოგიებს და პრიორიტეტს ანიჭებს ეკოლოგიურად სუფთა მასალებს. შვედეთის სამშენებლო ბაზრის ზომა იყო \$84.8 მილიარდი 2022 წელს. (Sweden I. h., 2021)

შვედეთის მრეწველობის ზრდის მაჩვენებელი ნორვეგიასთან შედარებით 2013-2022 წლებში (%)

წყარო: „focus-economics” <https://www.focus-economics.com/country-indicator/sweden/industry/#:~:text=Industry%20forecasts%20and%20outlook%20for%20Sweden&text=The%20Swedish%20economy%20recorded%20an,information%2C%20visit%20our%20dedicated%20page> გამოყენებულია (Excel)

5.3 მესამეული და მეოთხეული სექტორები

მესამეული სექტორი (მომსახურების სექტორი): შვედეთს აქვს კარგად განვითარებული ფინანსური და საბანკო სექტორი, განსაკუთრებით სტოკჰოლმში. ქვეყანა მასპინძლობს მსხვილ ბანკებს, ფინანსურ ინსტიტუტებს და საინვესტიციო ფირმებს. ასევე ცნობილია საინფორმაციო ტექნოლოგიებისა და სატელეკომუნიკაციო ინდუსტრიით. კომპანიები, როგორცაა Ericsson, გლობალური ლიდერი ტელეკომუნიკაციებში, მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ეკონომიკაში.

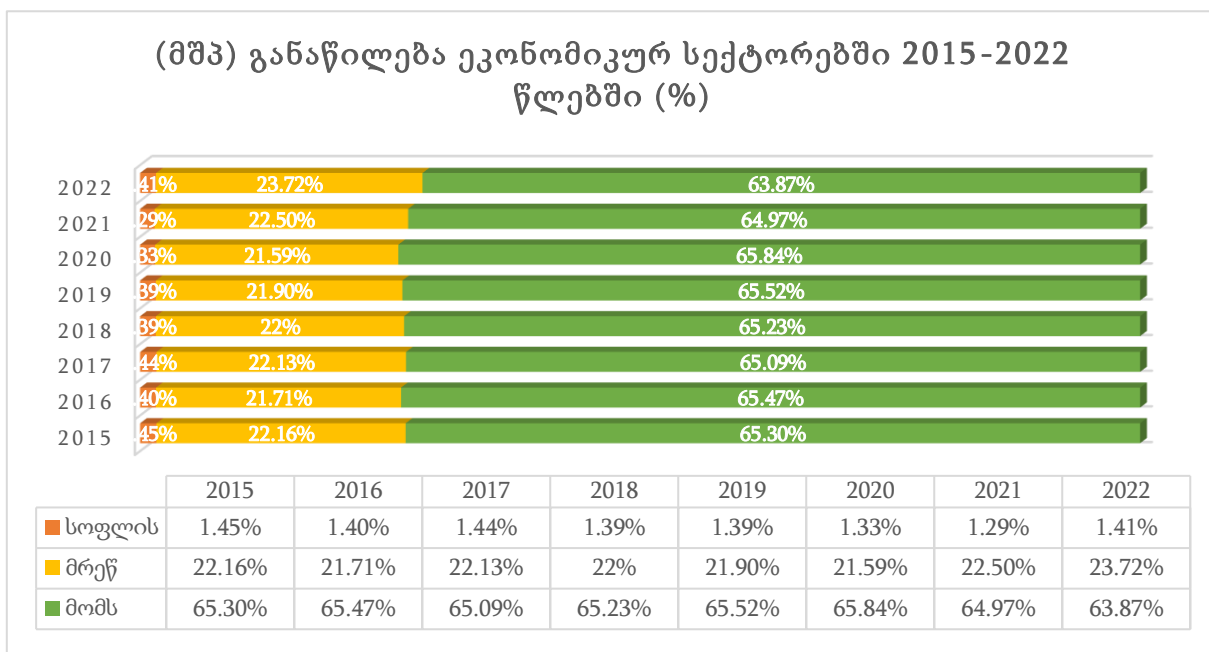
ჯანდაცვის სექტორი შვედეთის მომსახურების ინდუსტრიის განუყოფელი ნაწილია. ქვეყანას აქვს ჯანდაცვის ყოვლისმომცველი სისტემა, რომელიც

უზრუნველყოფს საყოველთაო დაფარვას. სოციალური სერვისები, მათ შორის მოხუცების მოვლა და მხარდაჭერა, ასევე მნიშვნელოვანია.

განათლება მესამეული სექტორის ძირითადი კომპონენტია. შვედეთში არის რამდენიმე პრესტიჟული უნივერსიტეტი და კვლევითი ინსტიტუტი. განათლების სექტორი გადამწყვეტ როლს თამაშობს ინოვაციებისა და ცოდნაზე დაფუძნებული ინდუსტრიების ხელშეწყობაში. ტურისტული ინდუსტრიაც მზარდი სექტორია შვედეთში. ქვეყანა მნახველებს იზიდავს თავისი ბუნებრივი სილამაზით, კულტურული ღირსშესანიშნაობებით და გარე აქტივობებით. ქალაქები, როგორცაა სტოკჰოლმი, გოტენბურგი და მალმო პოპულარული ტურისტული მიმართულებებია. საცალო ვაჭრობისა და სტუმართმოყვარეობის სექტორი ხელს უწყობს მესამეხარისხოვან ინდუსტრიას, უზრუნველყოფს საქონელსა და მომსახურებას მაცხოვრებლებისთვის და ვიზიტორებისთვის. სავაჭრო ცენტრები, რესტორნები და სასტუმროები მომსახურების ეკონომიკის განუყოფელი ნაწილია. სატრანსპორტო და ლოგისტიკის სექტორი აუცილებელია სხვადასხვა რეგიონების დასაკავშირებლად და ვაჭრობის გასაადვილებლად. სექტორი მოიცავს საავტომობილო, სარკინიგზო, საჰაერო და საზღვაო სატრანსპორტო მომსახურებას. ბიზნეს სერვისები, როგორცაა საკონსულტაციო, იურიდიული და საბუღალტრო მომსახურება, ხელს უწყობს მესამე სექტორს. ეს სერვისები ხელს უწყობს ბიზნესს სხვადასხვა ინდუსტრიაში. (Goldmann, 2023)

მეოთხეული სექტორი შვედეთში ხასიათდება დიდი აქცენტით კვლევასა და განვითარებაზე. ქვეყანა ინვესტიციებს ახორციელებს სამეცნიერო კვლევებში, ტექნოლოგიურ ინოვაციებში და სხვადასხვა სფეროში მიღწევებში. შვედეთი გლობალური ლიდერია ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების სფეროში. ეს სექტორი მოიცავს კომპანიებსა და ორგანიზაციებს, რომლებიც ფოკუსირებულნი არიან უახლესი ტექნოლოგიების, ციფრული ინოვაციებისა და მეცნიერების მიღწევებზე. ბიოტექნოლოგია და ფარმაცევტული მრეწველობა ხელს უწყობს მეოთხეულ სექტორს. კომპანიები ეწევიან ფარმაცევტული, სამედიცინო მოწყობილობების და

ბიოტექნოლოგიური პროდუქტების კვლევას, განვითარებას და წარმოებას. შვედეთის ერთგულემა მდგრადობისადმი აისახება მეოთხეულ სექტორში, განსაკუთრებით მწვანე და განახლებადი ენერჯის გადაწყვეტილებების განვითარებაში. კრეატიული ინდუსტრიები, მათ შორის მედია, დიზაინი და ხელოვნება, მეოთხეული სექტორის ნაწილია. შვედეთი ხელს უწყობს შემოქმედებითობას და ინოვაციებს ამ სფეროებში, ასევე ხელს უწყობს კულტურულ ექსპორტსაც. ქვეყანას აქვს აყვავებული ინოვაციური ჰაბები, განსაკუთრებით ისეთ ქალაქებში, როგორცაა სტოკჰოლმი. მეოთხეული სექტორი აგრეთვე მოიცავს სტარტაპების, ტექნიკური კომპანიების და კვლევის ინტენსიური საწარმოების აქტიურ ეკოსისტემას. (Sector, 2023)

წყარო: „statista“ <https://www.statista.com/statistics/375611/sweden-gdp-distribution-across-economic-sectors/>
(გამოყენებულია (Excel))

თავი 6. ქვეყნის ადგილი გლობალურ სისტემებში და სტრუქტურებში

6.1 ჰუმანური განვითარებისა და დემოკრატიის ინდექსი

ჰუმანური განვითარების ინდექსი (HDI) არის სიცოცხლის ხანგრძლივობის, განათლების და ერთ სულ მოსახლეზე მშპ-ს მაჩვენებელი. ქვეყანა იღებს HDI-ის მაღალ დონეს, როდესაც სიცოცხლის ხანგრძლივობა, განათლების დონე და მთლიანი ეროვნული შემოსავალი GNI (PPP) ერთ სულ მოსახლეზე უფრო მაღალია. სულ შედის 191 ქვეყანა ამ რეიტინგში. შვედეთს კი საკმაოდ კარგი მე-7 ადგილი უჭირავს. მისი მეზობელი ქვეყანა ნორვეგია ოდნავ წინ უსწრებს და მე-2 ადგილს იკავებს, ხოლო ფინეთი მე-11 ადგილზეა.

ქვეყნები	HDI მაჩვენებელი (2021)
შვეიცარია	0.962
ნორვეგია	0.961
ისლანდია	0.959
ჰონგ-კონგი	0.952
ავსტრალია	0.951
დანია	0.948
შვედეთი	0.947
ირლანდია	0.945
გერმანია	0.942
ნიდერლანდები	0.941

წყარო: „worldpopulation“ <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/hdi-by-country>

დემოკრატიის ინდექსის მთავარი კრიტერიუმებია: საარჩევნო პროცესი და პლურალიზმი. არჩევნების სამართლიანობა და კონკურენტუნარიანობა, მათ შორის პოლიტიკური მონაწილეობის დონე და მრავალი პოლიტიკური პარტიის არსებობა, ძირითადი კომპონენტებია. ძლიერი საარჩევნო პროცესი გადაამწყვეტია მოქმედი დემოკრატიისთვის. შემდეგი არის მთავრობის ფუნქციონირება, რომელიც ზომავს მთავრობის მუშაობას და ეფექტურობას პოლიტიკის განხორციელებაში, საჯარო სერვისების მიწოდებასა და საჯარო რესურსების მართვაში. ეფექტური და ანგარიშვალდებული მთავრობა აუცილებელია დემოკრატიის კარგად ფუნქციონირებისთვის. პოლიტიკური მონაწილეობა აფასებს მოქალაქეთა ჩართულობის დონეს პოლიტიკურ პროცესში. ეს მოიცავს არჩევნებში ამომრჩეველთა აქტივობას, ასევე სამოქალაქო ჩართულობისა და პოლიტიკური ცნობიერების უფრო ფართო მაჩვენებლებს. პოლიტიკური კულტურა იკვლევს საზოგადოების შიგნით დემოკრატიული ნორმებისა და ღირებულებების მიღების ხარისხს. ეს მოიცავს დემოკრატიისადმი დამოკიდებულებას, პოლიტიკურ ტოლერანტობას და დემოკრატიული პოლიტიკური კულტურის არსებობას. სამოქალაქო თავისუფლებები მოიცავს ინდივიდუალურ თავისუფლებებს, ადამიანის უფლებებს და მოქალაქეთა დაცვას ხელისუფლების ჩარევისგან. ეს კომპონენტი აფასებს ისეთ ფაქტორებს, როგორცაა გამოხატვის თავისუფლება, შეკრება და გაერთიანება. ეს კომპონენტები ერთობლივად იძლევა ქვეყნის დემოკრატიული მმართველობის ყოვლისმომცველ შეფასებას. დემოკრატიის ინდექსი ანიჭებს ქულებს თითოეულ კომპონენტს და აერთიანებს მათ საერთო ქულის გამოსათვლელად, ქვეყნების კატეგორიზაციას დემოკრატიის სხვადასხვა დონეებად, როგორცაა "სრული დემოკრატია", "ნაკლოვანი დემოკრატია", "ჰიბრიდული რეჟიმი" და "ავტორიტარული რეჟიმი". (rankings, 2023)

ქვეყნების სამეული დემოკრატიის ინდექსით (2020)

რანგი	ქვეყანა	ქულა
1	ნორვეგია	9.81
2	ისლანდია	9.37
3	შვედეთი	9.26

წყარო: „ The Economist”

6.2 მონაწილეობა გლობალურ და რეგიონალურ ორგანიზაციებში

შვედეთი არის აქტიური მონაწილე სხვადასხვა გლობალურ და რეგიონულ ორგანიზაციაში, რომელიც ხელს უწყობს საერთაშორისო თანამშრომლობასა და დიპლომატიას. ამჟამად არსებობს 15 საერთაშორისო ორგანიზაცია, რომლებსაც აქვთ დადებული ხელშეკრულებები შვედეთის მთავრობასთან. შვედეთის მონაწილეობა გლობალურ და რეგიონულ ორგანიზაციებში ასახავს მის ერთგულებას საერთაშორისო თანამშრომლობის, დიპლომატიის და გლობალური გამოწვევების გადაჭრის მიმართ ერთობლივი ძალისხმევით. (organisations, 2016)

- ბანკის საერთაშორისო ანგარიშსწორების ინოვაციების ცენტრი (BISIH) სკანდინავიური ცენტრი
- ევროპის კოსმოსური სააგენტო (ESA)
- დაავადებათა პრევენციისა და კონტროლის ევროპული ცენტრი (ECDC)
- ევროპის საინვესტიციო ბანკი (EIB)
- ევროპული სპალაციის წყარო (ESS) ERIC
- გლობალური წყლის პარტნიორობის ორგანიზაცია (GWPO)

- დემოკრატიისა და საარჩევნო დახმარების საერთაშორისო ინსტიტუტი (IDEA)
- ვაქცინის საერთაშორისო ინსტიტუტი (IVI)
- ბალტიის ზღვის სახელმწიფოთა საბჭოს სამდივნო (CBSS)
- ჩრდილოეთ განზომილების პარტნიორობის სამდივნო საზოგადოებრივ
- ჯანმრთელობასა და სოციალურ კეთილდღეობაში (NDPHS)
- გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP)
- გაეროს ბავშვთა ფონდი (UNICEF)
- გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარი (UNHCR)
- მსოფლიო საზღვაო უნივერსიტეტი (WMU)

ბიბლიოგრაფია :

(n.d.).

administration, T. S. (2015 წლის 15 March). *The Swedish model of government administration*. მოპოვებული <https://www.government.se>: <https://www.government.se/how-sweden-is-governed/the-swedish-model-of-government-administration/>-დან

Areas, P. (2018 წლის 1 January). *Policy Areas*. მოპოვებული <https://portal.cor.europa.eu>: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Sweden-intro.aspx>-დან

CIA. (2023). *CIA*. მოპოვებული cia.gov.-დან

CIA. (2023). *CIA*. მოპოვებული cia.gov: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/sweden/#geography>-დან

demographics, S. (2023). *Sweden demographics*. მოპოვებული <https://statisticstimes.com>: <https://statisticstimes.com/demographics/country/sweden-demographics.php>-დან

economy, T. S. (2024 წლის 18 January). *The Swedish economy*. მოპოვებული <https://sweden.se>: <https://sweden.se/work-business/business-in-sweden/the-swedish-economy>-დან

emigration-Sweden, i. a. (2021). *immigration and emigration-Sweden*. მოპოვებული <https://www.oecd-ilibrary.org>: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/daa97aba-en/index.html?itemId=/content/component/daa97aba-en>-დან

freedom, E. (2023). *Economic freedom* . მოპოვებული <https://www.heritage.org>: <https://www.heritage.org/index/country/sweden>-დან

Goldmann, M. (2023 წლის 24 January). *The third sector in Sweden* . მოპოვებული <https://illuminem.com/>: <https://illuminem.com/illuminemvoices/a-fossil-independent-transport-sector-the-lessons-from-swedens-2030-strategy>-დან

groups, E. (2023). *Ethnic groups*. Retrieved from <https://www.cia.gov>: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/sweden/#people-and-society>

- Index, S. -H. (2021). *Sweden - Human Development Index*. მოპოვებული
<https://worldpopulationreview.com/rankings/hdi-by-country-დან>
- Industrial, A. t. (2023 წლის 15 May). *Agricultural toward Industrial*. მოპოვებული
<https://www.ekonomifakta.se/history/swedish-economic-history2/Agricultural-toward-Industrial/-დან>
- organisations, I. (2016 წლის 16 May). *International organisations*. მოპოვებული
<https://www.government.se/sweden/ministry-for-foreign-affairs/diplomatic-portal/diplomatic-guide/6.-international-organisations-დან>
- population, S. (2023 წლის 1 July). *Sweden population*. მოპოვებული
<https://www.worldometers.info/population/sweden-population/-დან>
- pyramids, T. p. (2023 წლის 18 April). *The population pyramids*. მოპოვებული
<https://www.scb.se/area/population/population-projections/population-projections/pong/tables-and-graphs/population-by-sex--age-and-country-of-birth-and-projection/-დან>
- rankings, E. o. (2023). *Ease of Doing Business rankings*. მოპოვებული
<https://archive.doingbusiness.org/rankings-დან>
- Science, T. a. (2016). *Science, Technology and Innovation*. მოპოვებული <https://swedenedu.se>:
<https://swedenedu.se/en/discover-sweden/science-technology-and-innovation-დან>
- Sector, E. A. (2023 წლის January). *Economic Activity By Sector*. მოპოვებული
<https://www.lloydsbanktrade.com/potential/sweden/economical-context#:~:text=The%20tertiary%20sector%2C%20driven%20by,and%20contributes%2064.8%25%20of%20GDP.-დან>

- Sweden, A. c. (2018 წლის 5 October). *Agricultural census in Sweden*. მოპოვებული https://ec.europa.eu: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Agricultural_census_in_Sweden-დან
- Sweden, H. o. (2024 წლის 19 January). *History of Sweden*. მოპოვებული <https://sweden.se: https://sweden.se/culture/history/history-of-sweden-დან>
- Sweden, I. h. (2021). *Industrial history of Sweden* . მოპოვებული <https://www.erih.net: https://www.erih.net/how-it-started/industrial-history-of-european-countries/sweden-დან>
- Sweden, p. w. (2019 წლის 18 September). *post war economies in Sweden* . მოპოვებული https://encyclopedia.1914-1918-online.net: https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/wartime_and_post-war_economies_sweden-დან
- Sweden, R. o. (2020). *Religion of Sweden*. მოპოვებული <https://www.britannica.com: https://www.britannica.com/place/Sweden/Religion-დან>
- Sweden, T. m. (2019 წლის 19 February). *The major natural resources of Sweden*. მოპოვებული <https://www.worldatlas.com: https://www.worldatlas.com/articles/what-are-the-major-natural-resources-of-sweden.html-დან>
- Sweden, u. i. (2022). *urbanization in Sweden*. მოპოვებული <https://www.statista.com: https://www.statista.com/statistics/455935/urbanization-in-sweden/-დან>